

LAUSUNTO 15.10.2020

Sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

Viite: Kirjallinen asiantuntijalausunto. Kutsu lähetetty 2.10.2020/ sosiaali- ja terveysvaliokunta

Asia: HE 129/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annetun lain 3 §:n ja tuomioistuinmaksulain 5§:n muuttamisesta.

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry kiittää eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokuntaa mahdollisuudesta tuoda esiin VALLI ry:n näkökantoja liittyen hallituksen esitykseen HE 129/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annetun lain 3 §:n ja tuomioistuinmaksulain 5 §:n muuttamisesta

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry (VALLI ry) on vuonna 1953 perustettu valtakunnallinen vanhustyön kehittäjä ja edunvalvoja, jolla on tänä päivänä 71 jäsenyhteisöä ympäri Suomea. VALLI ry työskentelee aktiivisesti yhdessä jäsenyhteisöjensä ja asiantuntijoidensa kanssa paremman vanhuuden puolesta. VALLI ry:n hankkeiden avulla tuetaan ikäihmisten osallisuutta, kehitetään iäkkäiden teknologiavalmiuksia, kannustetaan sukupolvien välistä yhteistyötä ja nuorten hakeutumista alalle.

VALLI ry lausuu seuraavaa:

Yleistä:

Osassa esitystä tuodaan esiin ohjauksen ja neuvonnan rooli. VALLI ry:n mukaan erityisesti vanhoille ihmisille on lisättävä ohjaus- ja neuvontapalveluja perustasolle. Kiireettömän hoidon osalta on tarve esim. saada kunta- tai maakuntakohtaiset palvelupuhelimet, joihin vanhat ihmiset voivat tarvittaessa soittaa ja kysyä neuvoja. Nykyisin moni soittaa yleiseen hätänumeroon asioissa, jotka eivät vaatisi niin kiireellistä puuttumista. Tämä

Paremman vanhuuden puolesta.

**Vanhus- ja lähimmäispalvelun
liitto VALLI ry**
Hämeentie 58-60 A 52
00500 HELSINKI

Puh. 050 330 5884
S-posti info@valli.fi
www.valli.fi

asiakokonaisuus vaatisi selkiyttämistä ja kehittämistyötä, jotta palvelu olisi mahdollisimman oikea-aikaista, tasapuolista ja sitä osattaisiin pyytää mahdollisimman oikeista paikoista, ja hätäkeskusten resurssit käytettäisiin mahdollisimman tehokkaasti kiireellisiin tehtäviin.

VALLI ry näkee, että palvelusetelimalli on hyvä, aito vaihtoehto, mikäli setelin arvo on realistinen ja riittävä. Jo tällä hetkellä on näkymä siitä, että palveluseteli on kilpailutettu hyvin ohueksi. Jos setelin arvo on suhteessa kovin pieni, ja asiakas joutuu maksamaan itse ison osan palvelusta, ja tästä ei huomioida mitään osuutta palveluiden maksukattoon, tulee tämä eriarvoistamaan palvelujen saajia. Huolena on myös se, etteivät vanhat ihmiset pysty seteliä hyödyntämään lainkaan. Tässä prosessissa korostuu myös tuen ja neuvonnan merkitys. Esityksen tavoitteena on hoidon esteiden poistaminen ja terveyden tasa-arvon lisääminen. Palvelusetelimalli on hyvä käsitellä mahdollisimman laajassa kokonaisuudessa vanhojen ihmisten palvelujärjestelmää uudistettaessa. VALLI ry:n mukaan on hyvä, jos maksujen määräytyminen tukee vanhojen ihmisten kotona asumista, sisältäen myös tehostetun palveluasumisen – eikä laitoksessa oloa.

Hallituksen esityksessä on paljon hyviä ja kannatettavia asioita, mutta pyydämme huomioimaan sen, että parhaillaan valmistellaan uutta Ikäohjelmaa. Mikäli siinä yhteydessä osoittautuu, että nyt käsittelyssä olevassa esityksessä vanhojen ihmisten palveluita koskevat kohdat osoittautuvat käytännössä lisäävän hoidon esteitä tai vähentävän terveyspalveluiden tasa-arvoa, on näitä kohtia laeista pystyttävä muuttamaan.

Jatkossa olisi hyvä kehittää myös kotitalousvähennyksen sisältöä ja määrän kasvattamista erityisesti vanhojen ihmisten kotona-asumista tukeviin palveluihin, jotka eivät suoraan täytä kunnan kriteerejä järjestää palveluja. Myös osa vanhojen ihmisten omaisista haluavat ottaa kantaakseen näitä palvelujen maksuja, ja omaisten kotitalousvähennysmahdollisuus on turvattava jatkossakin. Kotitalousvähennys vanhojen ihmisten osalta olisi hyvä kehittämiskohde, ainakin määräaikaisena kokeiluna, jolloin asiasta saataisiin lisätietoa.

6 a § VALLI ry näkee hyvänä asiana sen, että maksukattoon huomioitava palveluvalikoima on laajennettu. 6. momentin osalta haasteena tulee olemaan se, että pystyvätkö vanhat ihmiset itse seuraamaan maksukaton ylittymistä. Tämä seurantavelvollisuus olisi jo tässä vaiheessa asiakkaan pyynnöstä voitava siirtää viranomaiselle, jos asiakas, erityisesti vanha ihminen, toteaa seurantavastuun olevan kohtuuttoman haastava itselle, eikä läheisiä ole tässä asiassa tukena.

Paremmat vanhuuden puolesta.

10 d § VALLI ry:n mielestä on hyvä, että tehostetussa palveluasumisessa olevan asiakkaan, jolle terveydenhuollon ammattihenkilön määräyksellä on hankittu lääkkeit, kliiniset ravintovalmisteet ja perusvoiteet, huomioitaisiin asiakasmaksua määriteltäessä vähennyksenä tuloista, vuosiomavastuun suuruisena.

11§ VALLI ry näkee hyvänä asiana sen, että asiakkaalle on annettava tieto maksun alentamisen tai perimättä jättämisen mahdollisuudesta. Vähävaraiset vanhukset saattavat velkaantua korkeiden asiamaksujen vuoksi, jotka eivät ole suhteessa heidän tuloihinsa, joka saattaa olla pelkkä kansaneläke. Mikäli tämä huomioidaan heti alkuvaiheessa, ja maksuja kohtuullistetaan, se ehkäisee velkakierteen syntymistä. Kohtuullistaminen huomioidaan yleensä liian myöhäisessä vaiheessa, jolloin velkaantuminen on jo alkanut. Kuten esityksessä on todettu, tieto maksun alentamisesta tai perimättä jättämisen mahdollisuudesta on annettava riittävän selkeästi niin, että asiakas ymmärtää sen sisällön, mieluiten kirjallisena. Myös lisätietojen antajan/ tahon nimi ja esimerkiksi puhelinnumero on hyvä antaa kirjallisena, jotta asiakas voi palata asiaan tarvittaessa myöhemmin. Erityisesti vanhojen ihmisten kohdalla on kirjallisen materiaalin jakaminen tärkeää, koska palvelutapahtuman yhteydessä annettu tieto ei välttämättä jää muistiin muiden sisältöasioiden ohella.

Helsingissä 15.10.2020

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry

Hanna-Leena Ojalainen
puheenjohtaja

Virpi Dufva
toiminnanjohtaja

Paremmen vanhuuden puolesta.

Vanhus- ja lähimmäispalvelun
liitto VALLI ry
Hämeentie 58-60 A 52
00500 HELSINKI

Puh. 050 330 5884
S-posti info@valli.fi
www.valli.fi